Vztahy na internetu

PSY174

Lenka Dědková

Vztahy

- Co je to VZTAH?
- Döring: opakovaný kontakt lidí v průběhu času

- Co je blízký vztah?
- H.H. Kelley: blízké vztahy: ty, jejichž prostřednictvím osoba ovlivňuje jiné osoby často, silně, v různých sférách činnosti a relativně dlouhou dobu

Online vztahy

- Co jsou online vztahy? Jaké podoby mohou mít?

- Virtuální vztahy
  - vzniklé a udržované na internetu
  - vztahy vzniklé v RL udržované na internetu

- Přátelské
- Partnerské
- Sexuální vztahy

Výhody a nevýhody online vztahů

Jsou vztahy na internetu dobré nebo špatné?

- Špatné – proč?
  - Trávením času online netrávíme čas jinak – s rodinou, přáteli, spánkem…
  - Komunikace na internetu je povrchní, online přátelství jsou méně kvalitní – to způsobuje pokles well-beingu, osamělost, depresi…
- Dobré – proč?
  - I krátkodobá komunikace může zvýšit well-being (Gross, 2004)
  - Vyzkoušení si nových rolí, rozvíjení soc.dovedností

„Před vztahem“ – motivy k seznamování na internetu

- Wang & Chang (2010)
- 3 dimenze: dobrodružství, únik do virtuálního světa a romance; 9 motivů
- **Dobrodružství**
  - Anonymita – snižuje sociální inhibici, napomáhá sebe-odhalování...
  - Možnost potkat nové lidi
  - Snadná komunikace – i s geograficky vzdálenými lidmi
  - Zvědavost – internet jako nové médium, kontakty s lidmi jako způsob, jak se s ním učíme zacházet
  - Emocionální podpora

Motivy k seznamování… II.

- **Únik do virtuálního světa**
  - Únik z RL – online komunikace může pomoci uniknout od stresů a nepříjemností RL – relaxace
  - Sociální kompenzace – online komunikace k překonání překážek v komunikaci FtF (málo soc. dovedností, soc. úzkost..)
- **Partnerské vztahy**
  - Láska – hledání partnerů online
  - Sexuální vztahy

Začátky vztahů – jak a kde se seznamujeme?

- Jak začíná vztah v RL?
- Jak začíná vztah na internetu? Jak se to liší v různých prostředích?
- Kde se mohou lidé na internetu potkat? Mají konkrétní prostředí nějaké výhody nebo nevýhody?

Pokračování vztahu

- Proč konkrétní vztah v RL pokračuje?
  - SVR model, Murstein
- Co na internetu?
  - Obrácený postup než v RL– nejdříve poznáváme názory, postoje, osobnost, až poté fyzický vzhled
  - Vztah může začít před samotným seznámením – jak to?
  - Převrácení soukromého a veřejného

Virtuální atraktivita

- Levine (2000) – převedení aspektů atraktivity do internetového prostředí
  - fyzický vzhled → styl psaní, schopnost vyjadřování
  - fyzická přítomnost → stejný kyber-prostor
  - frekvence kontaktu
  - reciprocita sebeodhalování
  - sebenaplňující se proroctví
  - vnímaná podobnost
- Výzkumy (Šmahel, Veselá, 2006; Albright, 2001) – humor, význačnost/zajímavost, kreativita, písemný projev, inteligence

Rozvíjení vztahu

- Čím se vztah prohlubuje?
- Liší se to online a offline?

- Vývoj vztahu souvisí s..
  - vývojem důvěry (Whitty); vzájemným sebeodhalováním (Altman & Taylor); s vyrovnaným poměrem nákladů a zisků ve vztahu (Thibaut & Kelley)...
  - Nic z toho není závislé na médiu, ve kterém se vztah odehrává

Na internetu..

- Sebeodhalování na internetu - *Stranger on the train, Passing stranger*
- Řada výzkumů, které potvrzují vyšší míru sebeodhalování na internetu než v realitě – proč?

- Vnější znaky postupujícího vztahu – počet kanálů, postup od veřejného k soukromému (Baker, 1998)
- McKenna, Green, & Gleason, (2002):

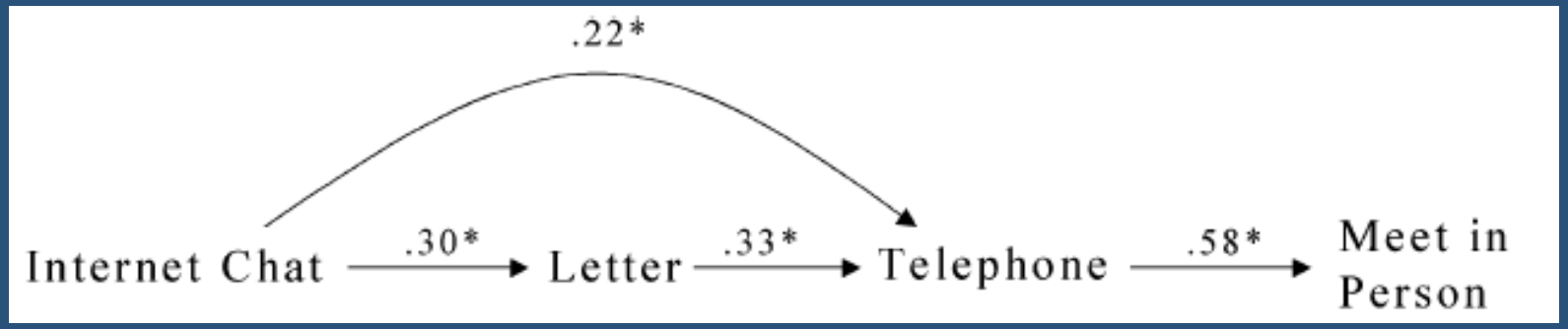

Rozvoj vztahu textem

- Jak vypadá rozhovor na internetu?
- Jaká specifika toto prostředí má? Jaké jsou důsledky pro vztahy?

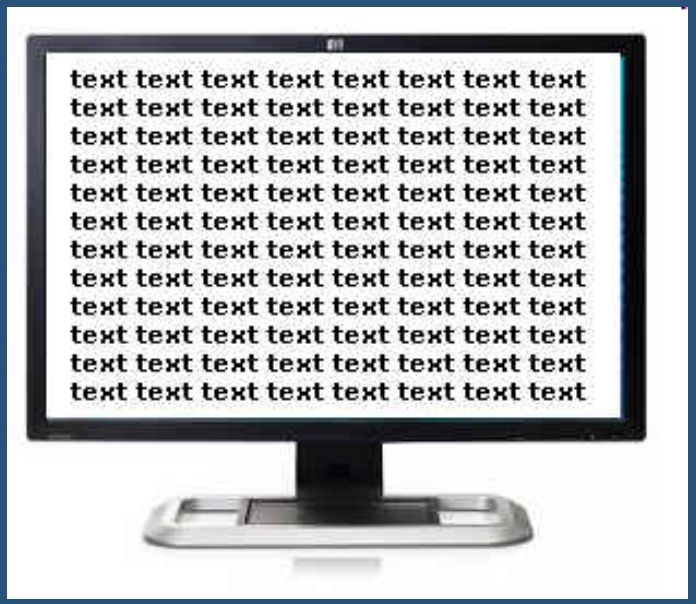

Je možné vztahy na internetu utvářet?

- 2 základní přístupy (Parks & Floyd, 1996)

- *Lost perspective* - negativní náhled na samotnou možnost utvářet v tomto prostředí smysluplné a kvalitní vztahy –omezující charakteristiky internetu to nedovolují
  - *social presence theory, social context cues theory, reduced social cues theory, cues filtered out approach, media richness theory*
- *Liberated perspective* – omezení se dají překonat, vztahy se zde mohou rozvíjet
  - *social information processing theory – SIP*), *hyperpersonální efekt komunikace* (Walther), model SIDE (*social identification/deindividuation theory)* (Spears & Lea)

SIP (J.B. Walther)

- Lidé mají přirozenou tendenci utvářet vztahy, proto se omezení daná internetovým prostředí naučí překonat a vztahy v něm budou utvářet
- K překonání omezení potřebují čas (vztahy se na internetu vyvíjejí zpočátku pomaleji)

- Při testování své teorie si Walther všiml, že komunikace na internetu je často dynamičtější a „sociálnější“ než v RL → SIP podceňuje pozitivní efekty této komunikace
- → koncept hyperpersonální komunikace

Hyperpersonální efekt (Walther)

- Faktory komunikace
  - faktory média – omezená audiovizuální vodítka, textová komunikace
  - faktory na straně odesílatele zprávy – kontrola sebeprezentace
  - faktory na straně příjemce – zveličování informací podle SIDE modelu
    - omezená možnost zprostředkovat neverbální a kontextové signály → jakákoliv část sociální informace, která „projde“, je příjemcem zveličena

  + zpětnovazební mechanismy
- Díky tomu dochází k idealizaci komunikačních partnerů a pozitivnější komunikaci než v RL

Kvalita vztahů

- Jak hodnotit kvalitu vztahů? Co to vlastně je?
  - Často pojímána jako *blízkost* v Kelleyho smyslu
- Liší se kvalita vztahů online a offline?

- Mesch a Talmud (2006) – 987 adolescentů
- s online přáteli se znají kratší dobu, sdílejí méně společných aktivit, mají méně diskuzí o různých tématech a méně osobní témata; často s online přáteli sdílejí 1 specifické téma nebo koníčka
  - Celkově vnímali online přátelství jako méně blízká než FtF

Kvalita vztahů II.

- Chan a Cheng (2004) – porovnání kvalit online a RL přátelství v průběhu času
  - zpočátku RL přátelství - větší vzájemná závislost, šíře a hloubka komunikace, pochopení a závazek než vztahy internetové
  - po roce minimální rozdíly

Setkání v realitě aneb Konec vztahu?

- Proč se setkávat s někým z internetu?
- Lidé jsou motivovaní učinit důležité aspekty své identity součástí jejich „sociální reality“
- Albrigh
- Konfro ealitou
- Co děl

Jak často lidé tvoří online vztahy

- Parks a Floyd (1996) - diskusních fóra: 60,7 % našlo na internetu přítele, z toho 41 % přátelství „blízkých“ a 26 % romantických vztahů
- Utz (2000) - MUDy (textově založená hra více hráčů): 73,6 % našlo na internetu přítele
- Parks a Roberts (1998) - MOO (další textová hra): 93,6 %

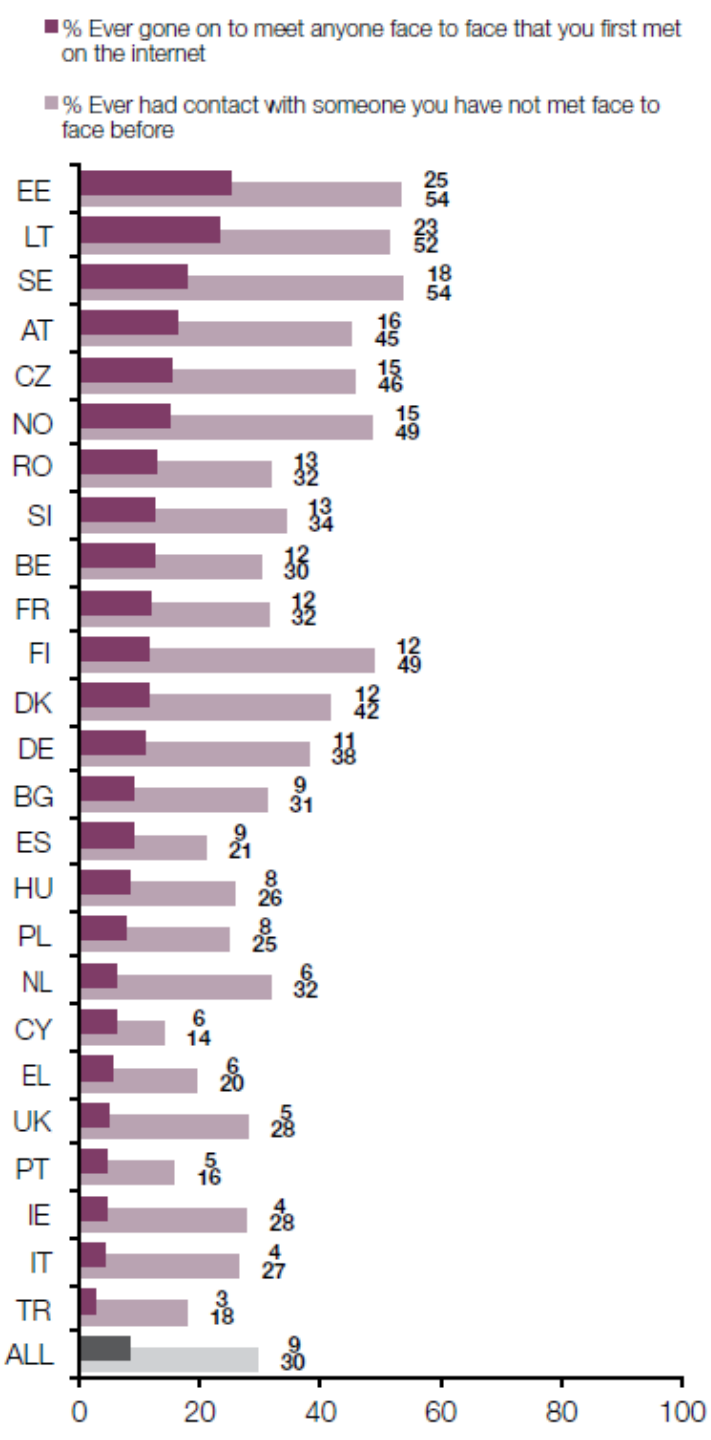

EUKO II

„Byl/a jsi někdy na internetu v kontaktu s někým, s kým jsi se osobně nesetkal/a?“ (9-16 let)

EUKO: 30 % **ČR: 46 %**

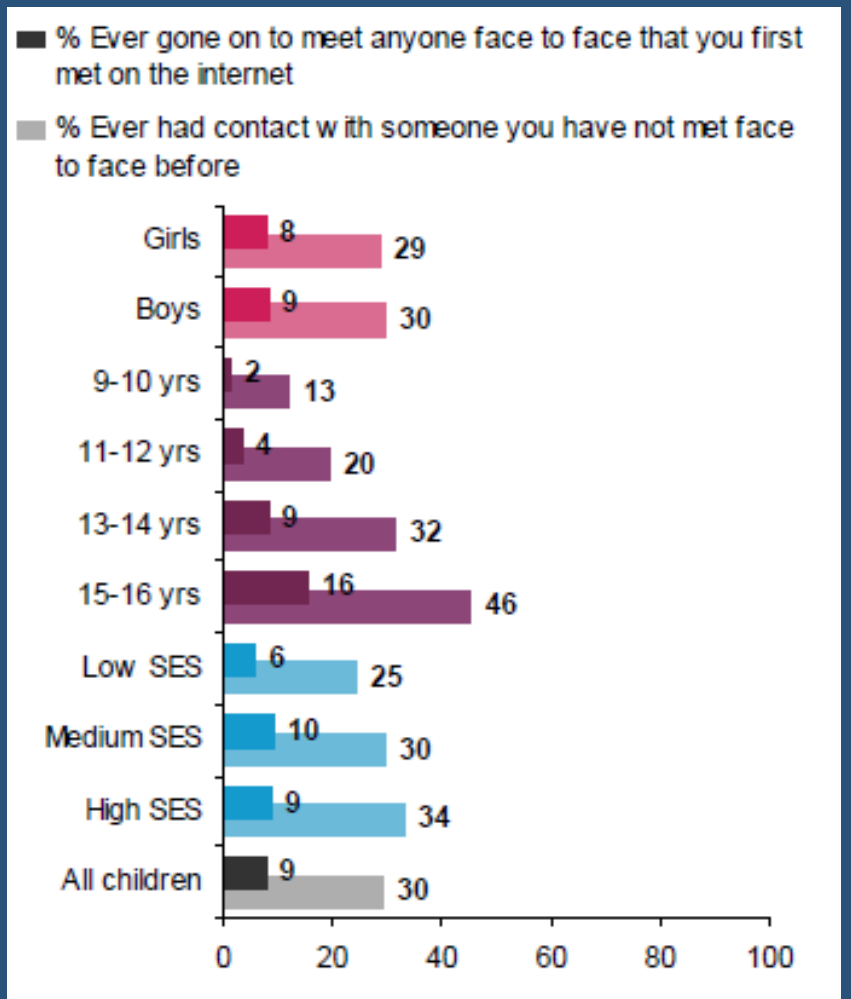

Setkání s lidmi z internetu v ČR

podle věku

(EU Kids Online II, 2010, N=1009)

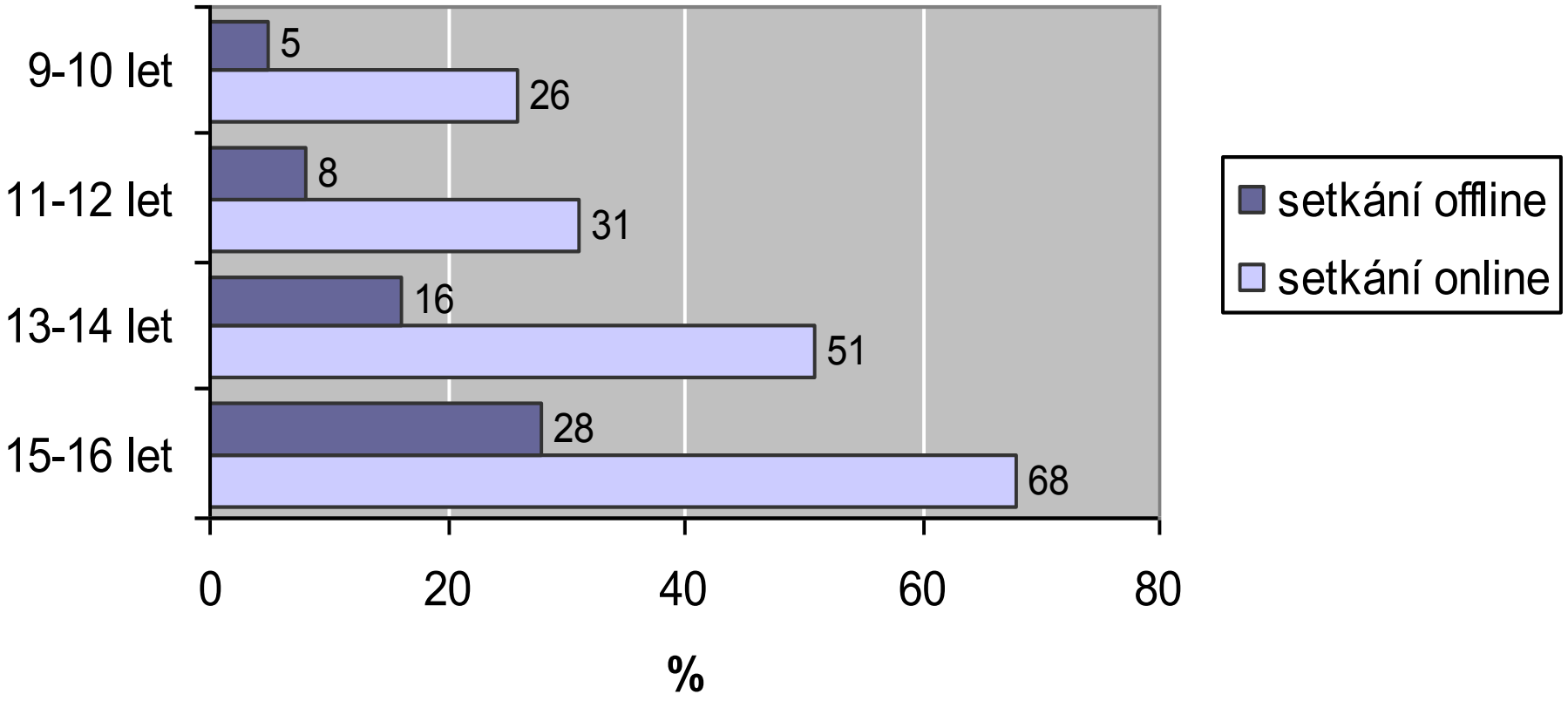

Přenesení online vztahů do RL

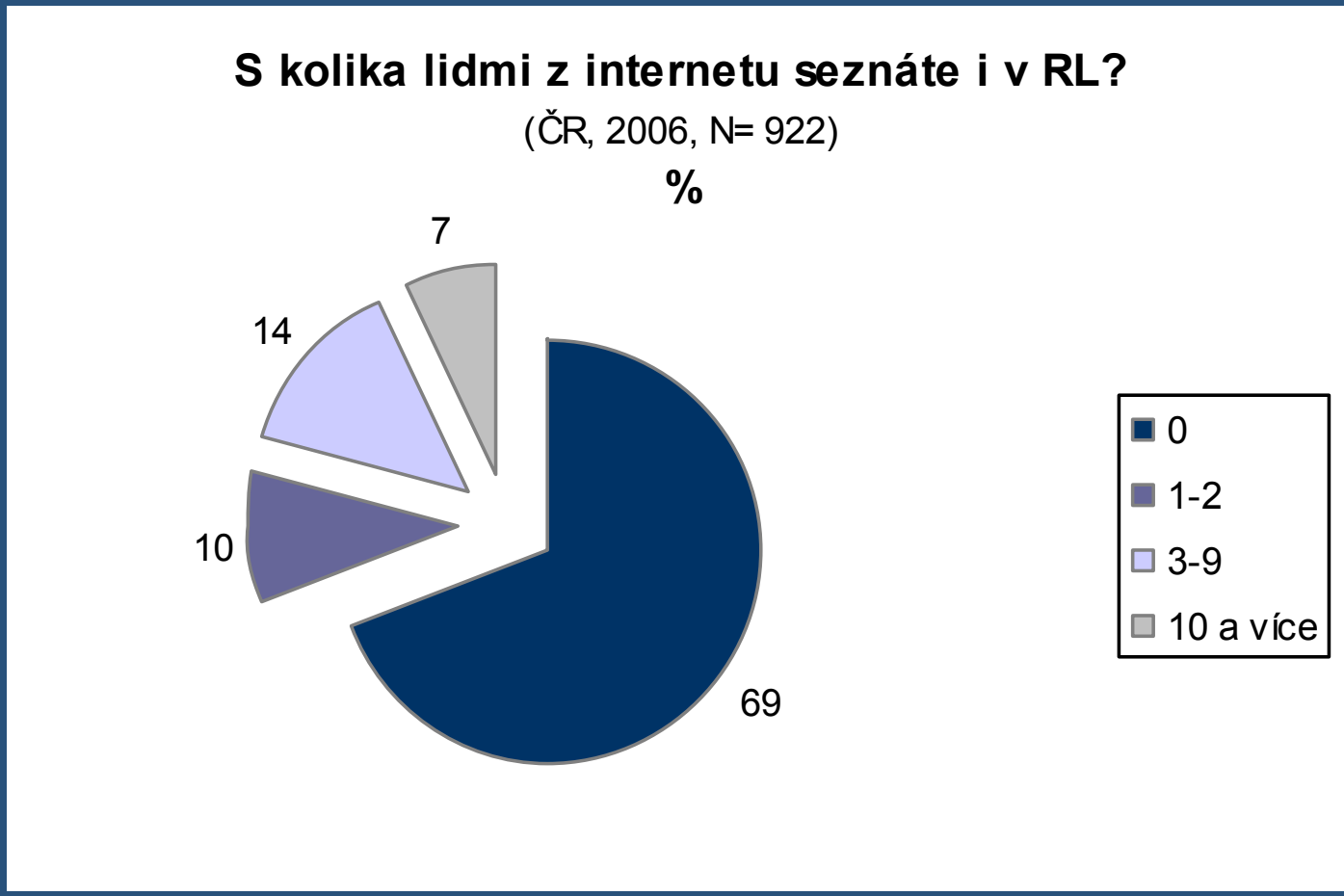

WIP (2006)

Kdo se na internetu více seznamuje

- Rich get richer – z navazování vztahů na internetu více benefitují sociálně zdatní lidé, extroverti, kteří nemají potíže se vztahy ani v RL (internet je jen dalším prostředí, kde se dá s lidmi seznámit)
- Social compensation – navazování vztahů na internetu využívají více sociálně úzkostní, stydliví, introvertní lidé, pro něž jsou chybějící vodítka osvobozujícím prvkem

Peter, Valkenburg & Schouten (2005)

- 600 adolescentů, 9-18 let

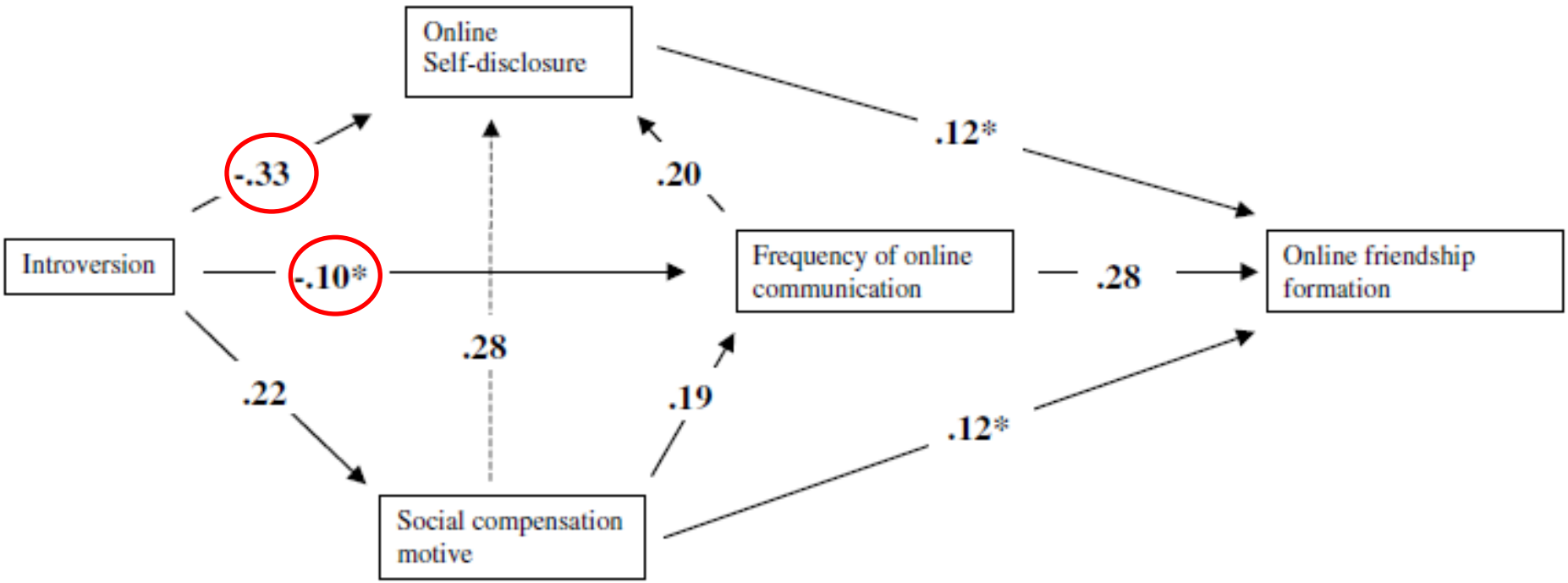

FIG. 2. Observed path model of adolescent online friendship formation. Solid arrows, initially hypothesized influences; broken arrows, influences that were added to the final model. Unless indicated with an asterisk ($p < 0.05$), all influences were significant at $p < 0.001$. Coefficients are standardized beta's.

Kdo se na internetu více seznamuje II.

- Internet využívá stále více lidí – vzorce chování, které známe z RL, se projevují čím dál častěji i na internetu

  → více se zde seznamují lidé, kteří se seznamováním nemají problém ani v RL (*rich get richer*) (McKenna, Green & Gleason, 2002; Peter, Valkenburg & Schouten, 2005; Valkenburg & Peter, 2007)

  - to neznamená, že lidé méně sociálně zdatní (či jinak znevýhodnění) výhody internetu úspěšně nevyužívají

Kdy komunikujeme online s neznámými lidmi

- Gross (2004) – adolescenti, kteří se daný den cítili osamělí nebo úzkostí, ten den častěji komunikovali online s lidmi, které dobře neznali

- Ybarra, Alexander a Mitchell (2005) –Youth Internet Safety Survey (N = 1501, 10-17 let)
- Adolescenti se symptomy deprese častěji komunikují online s cizími lidmi
  - 80 % s výraznými depresivními symptomy
  - 62 % se středními
  - 53 % s mírnými nebo žádnými

- Není to kauzalita!

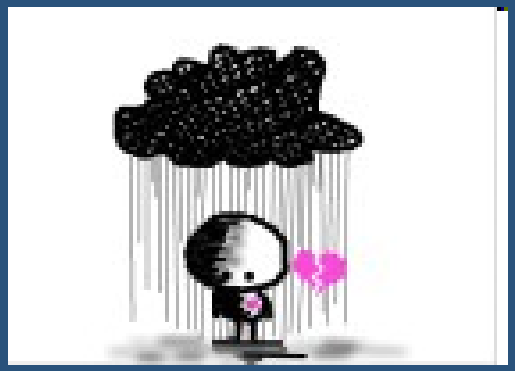

McKenna, Green, & Gleason, (2002): 3. studie - experiment

- Cíl: zjistit efekt chybějících audiovizuálních vodítek na oblibu komunikačního partnera
- Účastníci: 31 žen a 31 mužů, studenti Úvodu do psychologie

- Dvě 20minutová setkání, 3 skupiny, cross-gender dvojice:
  - Kontrolní skupina: obě setkání FtF
  - IRC – první setkání online (chat), druhé FtF (se stejným partnerem a věděli o tom)
  - Obrácená (trading places) – nejdříve FtF, poté online (se stejným partnerem, ale mysleli že s jiným; instruováni, aby o předchozím partnerovi nemluvili kvůli důvěrnosti infromací)

Výsledky - liking

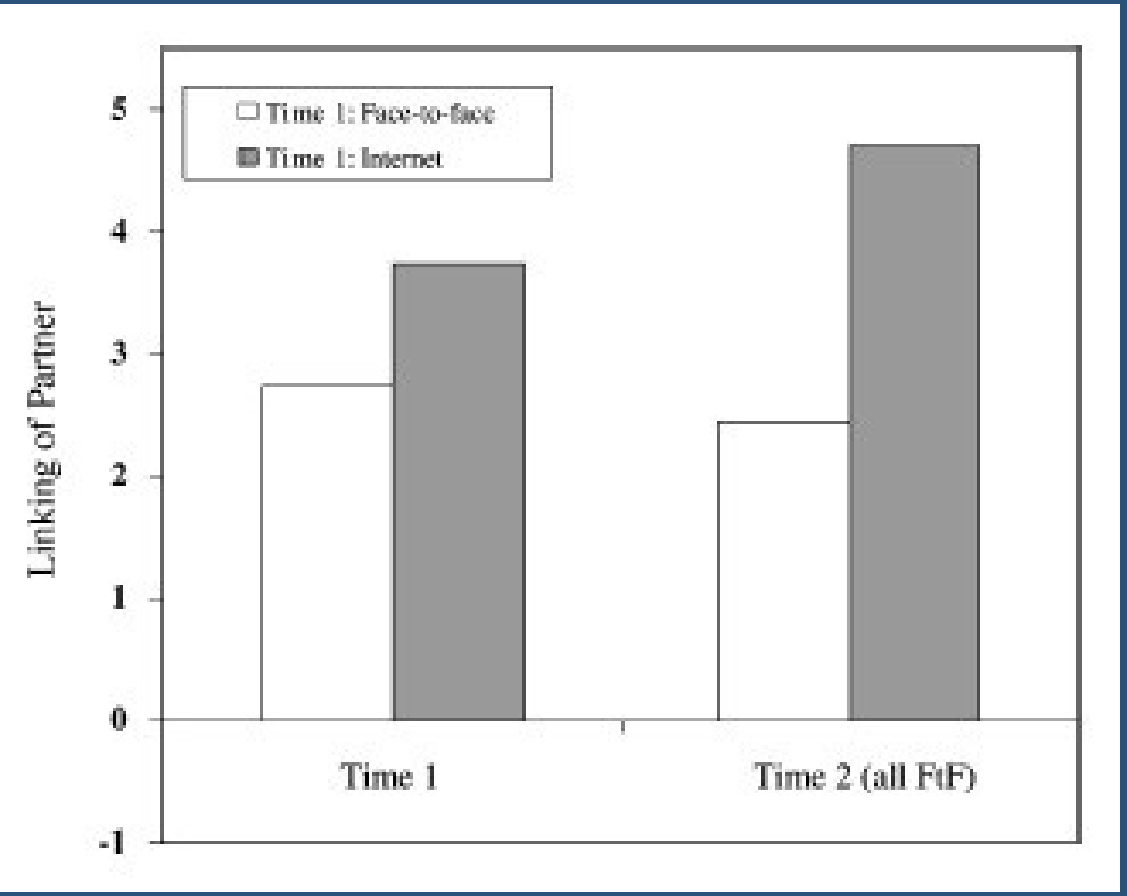

- Výsledky v trade places skupině:
- Sg. vyšší liking stejného člověka po rozhovoru na internetu než FtF

Modely vývoje vztahů na internetu

- Hudeček, Vaculík (2005):
- 2 obecné modely podle motivace seznámení:
  - Hledání partnera: krátká internetová fáze, intimita, vášeň, závazek až po setkání FtF, důležitost vzhledu (rychlá výměna fotografií)
  - Hledání kamaráda, popovídat si: delší internetová fáze, intimita a závazek vznikají už na internetu, vášeň až v RL, důležitost vzhledu je nižší

Online seznamky

- Co jsou online seznamky? Čím jsou specifické oproti jiným seznamkám?
- Je využívání online seznamek *lame* nebo *ok*?
- Jaké jsou výhody a nevýhody seznamek? Platí obecně?

Popularita online seznamek

- Narůstající počet singles (odkládání manželství)
- Náročnost, časová vytíženost povolání – potřeba hledat časově úsporné způsoby seznamování
- Nezadaní častější služební cesty, častější stěhování – obtížnější poznávání nových lidí
- Větší citlivost vůči harašení na pracovišti – ustupují vznikající v tomto prostředí

- Brym a Lenton (in Whitty & Carr, 2006)

Úskalí online seznamek

- Sebeprezentace – (Lawson a Leek, 2006): dilema – atraktivita x nereálná očekávání – nutnost vyvážení
- Gibbs, Ellison a Heino (2006) – upřímnost má negativní vliv na vnímanou úspěšnost sebeprezentace v online seznamce
- Výběr z mnoha možností – search for good looks

Kdo má na seznamce větší šance?

- Jaké faktory ovlivňují úspěšnost na online seznamkách?
  - Hitsch, Hortacsu a Ariely (2005) – fyzická atraktivita lepší prediktor dostání zprávy na seznamce
  - Ženy častěji kontaktují muže s vyšším platem a muže hledající dlouhodobý vztah
  - Evans and Brase (2007) – ženy si na online seznamkách všímají ambicí mužů, muži atraktivity žen

Seznamky v ČR, adolescenti

- WIP (2008): 483 adolescentů (12-18 let) – 43 % z nich navštívilo alespoň 1 online seznamku, 23 % tam má profil a někoho kvůli rande kontaktovali
- Žádné rozdíly podle pohlaví
- Věk: starší (16-18) navštěvují seznamky častěji (52 % z nich x mladších 35 %)

Uživatelé seznamek

- Stesti.cz: 49088 žen, 68312 mužů
- Seznamka.lide.cz: 128 362
- znamost.cz: 170695
- http://seznamka.vzdelani.cz/

Co si z hodiny zapamatovat

- Obecné principy vztahů v RL, které znáte ze sociální psychologie, platí i na internetu.

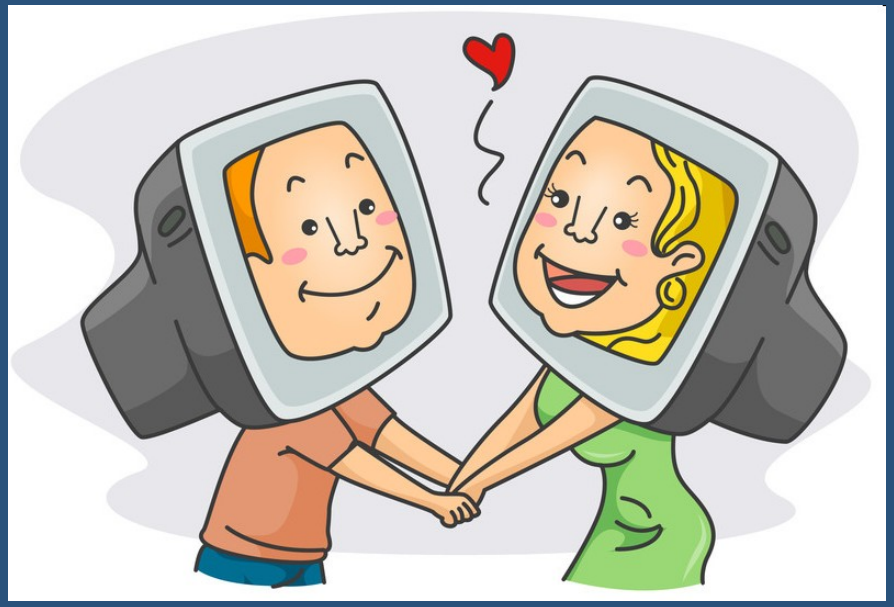

Literatura

- Anderson, T.L. & Emmers-Sommer, T.M. (2006). Predictors of Relationship Satisfaction in Online Romantic Relationships. *Communication Studies*, 57 (2), 153-172
- Gibbs, J.L., Ellison, N.B. & Heino, R.D. (2006). Self-Presentation in Online Personals: The Role of Anticipated Future Interaction, Self-Disclosure, and Perceived Succes in Internet Dating. *Communication Research*, 33 (2), 152-177
- Gross, E. F. (2009). Logging on, bouncing back: An experimental investigation of online communication following social exclusion. *Developmental Psychology*, *45*, 1787–1793.
- Levine, D. (2000). Virtual Attraction: What Rocks Your Boat. *CyberPsychology & Behavior*, 3 (4), 565-573.
- McKenna, K. Y. A., Green, A. S., & Gleason, M. E. J. (2002). Relationship formation on the Internet: What's the big attraction? Journal of Social Issues, 58, 9–31.
- Parks, M.R. & Floyd, K. (1996). Making Friends in Cyberspace. *Journal of Communication*, 46 (1).
- Sritharan, R., Heilpern, K., Wilbur, Ch.J., & Gawronski, B. (2010). I think I like you: Spontaneous and deliberate evaluations of potential romantic partners in an online dating context. *European Journal of Social Psychology, 40*, 1062-1077.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Who visits online dating sites? Exploring some characteristics of online daters. CyberPsychology and Behavior, 10, 849-852
- Wang, Ch-Ch & Chang, Y-T (2010). Cyber Relationsip Motives: Scale Development and Validation. *Social Behavior and Personality*. Vol. 39, No.3, 289-300.
- Whitty, M.T. & Carr, A.N. (2006). *Cyberspace Romance: The Psychology of Online Relationships*. New York: Palgrave Macmillan.
- Whitty, M.T. (2008). Liberating or debilitating? An examination of romantic relationships, sexual relationships and friendships on the Net. Computer in Human Behavior, 24, 1837-1850.